

Европа се налази данас у једном мрачном, и прљавом, и загушљивом тунелу. Њена гордост сломљена је њеним безумљем. Њена цивилизација је запретана у крв и гној. Њена хуманост обратила се у дивљу страст за човекоубиством. Њена наука је постала вредна слушкиња њене страсти. Њено псалмодисање себи и својој величини претворило се у плач и шкргут зуба. Њени велики синови постали су пламени подстрекачи рата и оклопљени ратници. Не, она данас није мајка великих, она је само мајка многих, која је у пијанству своје побацала многу децу своју у огањ. Изгледа, да се цело мистично пророчанство Апокалипсиса односи на Европу, и то на садашњи историјски моменат њен.

Велика грешница, – да ли ће Европа моћи бити и велика покајница? Поругана од малих и неуких у овоме свету, од Китајца и Црнаца, од Персијанаца и Ескима, од својих слугу и слушкиња, да ли ће она, горда госпођа, моћи клекнути у прашину, као Марија Египатска или света Евдокија, пред једног азијског бога, пред највећег од највећих, – пред Исуса?

Могла или не могла, Европа ће морати опет сада, на свршетку своје историје, потражити светлост на Истоку, као што ју је тражила и на почетку. На свршетку, велим, јер овај рат ће бити свршетак историје европске и почетак историје општечовечанске.

На Истоку, велим, јер нигде је иначе нема, нема. Светлост европска и американска то је блистање гвожђа, то је блистање ствари а не душа; светлост белих људи то су многе блештеће свеће науке, али под лонцем. Једна једноставна светлост потребна је свету, а то је светлост с неба, светлост божанска. Таква светлост увек је светлила само са Истока. Али не са садашњег, наркотичног и клонулог Истока. Садашњи је Исток само бледа успомена некадашњег Истока, само посмртни покров његов. Стари, живи Исток, који се крије иза садашњег мртваца, Исток Арапа, Индуса и Израиљаца, јесте Исток небесне, божанске светлости, Исток богова и божанских пророка. Од тога Истока још једном ће гранути светлост над крвавим континентом гвожђа и дима.

Христос је рекао, да ће доћи на облацима. Он долази већ Европи над облацима дима барутнога, у слави и моћи. Кад се разбију густе облаци, данашња жалосна хаљина Европе, тад ће заблистати лице Спаситеља пред савешћу белих, окрвављених и упрљаних људи, као што је некад заблистало на Таворској гори пред Петром, Јаковом и Јованом. И тад ће се све сузне очи обратити к Њему, све рањаве руке пружиће се к Њему и завапиће милиони угруваних и понижених, унакажених и ожалошћених људских бића: – За многима лажним боговима лутасмо и угрувасмо се. Истинити Боже љубави и милости, опрости нам лутање наше, и буди нам Ти вођ од сада за увек! А васкрсли Бог љубави и милости из Азије, који у Европи би мртав и оживе, рећи ће Европи да се дигне из мрака, у који је сама себе потопила. Рећи ће јој:

– Мир ти! Ја сам светлост свету!

Свети Владика Николај Жички

Св. Владика Николај Жички

РОЖДЕСТВО

Ј е в а н ђ е љ е

о

И С Т О Ч Н И М

з в е з д а р и м а

Матеј 2, 1–12. Зач. 3.

СВЕТЛОСТ СА ИСТОКА

Лакше је смртноме човеку испитати дубину мора и висину звезданог неба него ли дубину и висину божанске мудрости у домостројству човечјег спасења. Зато је много више синова људских, који се одају испитивању онога него овога. Више је оних, који испитују очима него духом. Изгледа, само изгледа шире оно поље, које очи испитују; у ствари је несравњено и шире и дуже и дубље оно што дух испитује, *јер дух све испитује, и дубине Божје* (I Кор. 2, 10).

Дубина божанске мудрости није се показала ни дубља ни виша у почетку старога света, него што се она показала у почетку новог света, почетога са рођењем Господа Исуса Христа. Узмите само за пример те неисказане мудрости божанске опис рођења Господа нашега од стране два света јеванђелиста: Луке и Матеја.

Уопште речено: сва четири јеванђелиста, мада сваки од њих представља једну дивну целину, допуњују се ипак као што звезда допуњује звезду, као што лето допуњује пролеће, и зима јесен. И као што

Хиљадама година тражена је светлост на Истоку. Најмудрији Грци доказивали су своју мудрост цитатима источњачким. А нико код старих Грка, почев од Талеса до Платона, и од Херодота до Ксенофона, није за мудраца сматран, ко није био пропутовао Исток. Рим је при своме паду капитулирао пред Истоком: одбацио је своје богове и поконио се персијском богу светлости – Митри. Алжир, Триполис и Шпанија васкрсли су из својих рушевина онда, кад су се окренули лицем ка Истоку и отуда примили очекивану светлост, која им се јавила у арапском, поетичном, душевном и уметничком Исламу.

Средњевековна Европа, насељена цимбро-тевтонским „риђим бестијама“ галским и англобритским варварима с крвожедним друидским идолопоклонством, и скитским полуљудима, почиње своју поносну историју тек од онога часа, када се витлејемска звезда зауставила над њеним зверињаком, и када је својом благом, божанском светлошћу обасјала њену мрачну пећину. Историја европска почиње управо с доласком Христа у Европу. Дотле није било историје; дотле је било само комешање људских бића у Европи. А комешање и историјски покрет није једно и исто.

Инсекти се комешају, људи се крећу. Комешање је без темпа и свесног циља, историјски покрет има и једно и друго.

Европа се и доцније, у стотине прилика, окретала лицем ка Истоку, очекујући отуда светлост: у време ратова религијских, у време реформације, у време метафизичке и културне сусталости. Извор праве вере увек се тражио само у Азији. Све свете књиге тамо су писане. Сва крупна верска предања отуда датирају. Сва подлина документа тамо су се налазила. Све богове дала је Азија, Европа ни једног сем – уображених. Индија је дала Буду, Арабија Мухамеда, Палестина Исуса. У Азији се увек веровало да је човек произашао из Бога. Европа је једно време недавно – гласала мајмуна за родоначелника рода људског. Она је прва истакла гласање као аргумент! Европа није дала ни једног богочовека, ни једног бога. Она се дала на науку. Наука је вођ слепих, вера вођ окатих. Наука није изум Европе него то је, могло би се рећи, стручно занимање њено. У томе своме занимању Европа је показала велику вредноћу и виртуозност али малу генијалност. Јер док је знање на Истоку (где му је и колевка) увек водило људе ка Богу, дотле је знање на Западу често одводило људе од Бога. А светлост је само у Богу, и ни у чем више. Свака друга „светлост“ само је одблесак Бога и Његове светлости. Европа је узела одблесак за изворну светлост, науку за веру. Њена светлост је свећа под лонцем. Отуда заблуда, гордост, себичност и рат.

Рат!...

Отуда они нису само прости покло- ници но и пророци, пророци како хри- шћанског вероисповедања тако и жи- вота и дела Христова. Све то нису они сами од себе могли знати, по својој људској мудрости, него по Божјем на- дахнућу, које их је и покренуло на пу- товање у Витлејем, давши им чудну звезду за путовање. Када су завршили своје поклоњење у Витлејему, звезда- ри су смишљали вратити се опет на Јерусалим, па истим путем обратно својој постојбини. Ирод их је нестрп- ливо очекивао, и они су мислили, у наивности својој, поћи му и поделити радост своју са тим безрадосним вла- даром.

Али примивши у сну заповест да **се не враћају к Ироду, другим пу- тем отидоше у своју земљу** („Пре него што су они видели Младенца, звезда им показује пут, а пошто су видели, ангел беседи с њима (у сну) као са већ посвећеним“. Они су се били предали Провиђењу, и Прови- ђење је управљало стопе њихове. Они нису знали срце Иродово и његову злу намеру, али свезнајуће Провиђење објавило им је то у сну и наредило, да се не враћају истим путем, него да окрену другим правцем ка својој зем- љи. („Нешто велико напомињу нам звездари тиме што се они враћају у своју домовину другим путем.

Наша домовина јесте Рај; пошто смо познали Исуса, нама се забрањује

повратак у Рај оним путем, којим ми идемо. Јер ми смо отишли из своје домовине путем гордости, непослуш- ности, пристрашћа к видљивом свету, кушања забрањених плодова; и за по- вратак нужно је ићи путем плача, по- слушности, презрења видљивога, и обуздања телесних жеља“. Григорије Дво- јеслов: Беседе На Јеванђеља, књ. I, бес. X).

То саопштење добили су они преко ангела Божјега, као и праведни Јосиф у неколико махова. Послушни Богу у свему, они су одмах ударили другим путем, заобишли су Јерусалим и, ра- досно славећи и хвалећи Бога и ново- рођенога Спаситеља света, отпутова- ли су својима на дом, носећи им већи дар него што су од свога дома понели Цару Христу. Јер сада су носили у ср- цима својим самога Цара Христа. То јест, на место остављеног злата, там- јана и смирне, они су носили пуно ср- це истине, молитве и бесмртног ми- риса Христовога.

И тако, у кратком размаку времена под кров пећине Витлејемске ушли су на поклоњење Христу пастири и звез- дари, најпростији и најученији људи у свету. Да се тиме пружи пример сви- ма нама, како простим тако и ученим, да сви ми подједнако потребујемо Го- спода Христа, и да сви са истим сми- рењем и послушноћу треба да Му се клањамо као Животодавцу, и да Га славимо као свога Бога и Спаситеља.

се Исток не може замислити без Запада, нити Север без Југа, тако се ни један је- ванђелист не може замислити без друго- га, ни два без трећег, нити три без четвр- тога. И још као што четири стране света, свака на свој начин, откривају славу и ве- личину живог и Тројединога Бога, тако и четири јеванђелиста, сваки на свој на- чин, откривају славу и величину Спаси- теља Христа.

Једни људи сходно своје темперамен- ту – а броји се четири главна људска те- мперамента – једни људи налазе више спокојства и здравља своје телесном жи- воту на Истоку, други на Западу, трећи на Северу, четврти на Југу. За онога ко не налази на четири стране света ни спокој- ства ни здравља своје телу, обично се ка- же, да му није крив свет, но он сам себи.

Исто тако једни људи, према своје ду- ховном устројству и расположењу, налазе више јеванђелиста Матеја, други у Мар- ка, трећи у Луке, четврти у Јована. Онај пак ко не налази одмора и лека души својој ни у једног јеванђелиста, томе нису криви јеванђелисти, но он сам себи. И слободно се може рећи: томе уопште не- ма лека. Премудар је и премилостив Створитељ људи. Он познаје разнолико- сти и слабости наше људске природе, па нам је зато и пружио на услугу четири јеванђеља, да би свакоме од нас дао могу- ћности, да свак, сходно својој духовној природи, усвоји једно јеванђеље брже и

лакше него остала три, али тако, да му то прво усвојено јеванђеље постане као вођ и кључ за остала три.

Но да би јасније блеснула мудрост божанска, показана у склопу и распореду јеванђелске науке, задржимо се данас на опису једног истог догађаја код двојице јеванђелиста, Луке и Матеја – на њихову опису рођења Господа Исуса.

Пре свега обојица јеванђелиста при овоме опису имали су један и исти богонадахнути задатак, наиме: да у лицу Господа Исуса покажу вернима јасно две, допуњујући се, битне особине, које су негда красиле нашег праоца Адама у Рају, а које је он обе изгубио са причешћем сатанским грехом. И мада те две битне особине изгледају противположне, оне се дивно допуњују као светлост сунчана што сија одозго и пољско цвеће што расте одоздо.

Једна је особина: царствена слобода, а друга: синовска послушност. Једна условљава другу, једна другу чини безграничном, једна другу може ограничити, једна другу може уништити. Рађају се обе као близанци, као близанци обе нераздвојно живе, и као близанци могу нераздвојно и да умру.

Безгранична послушност иде са безграничном слободом, ограничена послушност са ограниченом слободом, а непослушност пак са неслободом.

Оба ова света јеванђелиста теже, да људима јасно представе с једне стране

који ће, као и већина пророка до Њега, бити заклан. Јасно је у целој свету да злато означава цара и царствовање, јасно је и да тамјан означава молитвеника или свештеника; и јасно је такође из Светога Писма, да смирна означава бесмртност: гле, смирном је Никодим у истини помазао мртво тело Исусово (Јов. 19, 39; сравни Псал. 45, 8; Марко 15; 23), а тело се помазивало да се што дуже сачува од распадљивости и трулежи, и бар за неко време спасе од страшног смртног уништења. Од Христа ће се засијати свет као од злата, и испунити молитвом као што се храм испуњава мирисом од тамјана, и замирисаће сва васиона од Његове науке и Његовог тела као од смирне. И још уз то сва та три дара представљају трајност и непроменљивост: злато остаје злато, тамјан остаје тамјан, смирна остаје смирна; ниједно од њих временом не губи своје својство, но и после хиљаде година злато сија, тамјан гори и смирна мирише.

Нису се могле наћи три ствари на земљи, које би тако верно симболизовале мисију Христову на земљи, нити које би јасније и речитије исказале трајност, – вечитост, Христовог дела на земљи и свију оних духовних и моралних вредности, које је Он донео људима с неба. Он је донео истину, Он је донео молитву, Он је донео бесмртност. Којом би се другом ствари на земљи боље представила истина него златом? Чините што хоћете са златом, оно остаје сјајно. Којом би се другом ствари на земљи боље представила молитва него тамјаном? Као што се мирисни дим од тамјана шири по храму, тако се молитва шири по целој души људској, и као што се дим диже у висину, тако се молитва душе људске диже к Богу. **Да исправитсја молитва моја јако кадило пред тобоју.** И друге ствари истина могу дати дим, али ниједан други дим не изазива душу на молитву, осим дима од тамјана. И којом би се другом ствари на земљи боље представила бесмртност него ли смирном? Гле, смртност производи смрад, бесмртност је постојани мирис. И тако су источни звездари симболички исказали цело вероисповедање хришћанско, почев од Свете Тројице, па све до васкрсења и бесмртности Господа Исуса и Његових следбеника.

И гле, звезда коју видеше на Истоку иђаше пред њима.

Радости њихове! Они су свакако морали јахати на камилама, једно због даљине пута, на који су се кренули, а друго због пешчаних пустиња, које су морали прећи, док су стигли у Јерусалим, а које се пешке не приходе. Од Јерусалима они су ишли најпре једном узбрдицом, па су онда јахали преко једне камените висоравни, кроз њиве и маслињаке, ограђене каменом, прошли су поред гроба Рахилина, и најзад стигли у Витлејем. Њихове очи гледали су у звезду, њихово срце радовало се звезди, њихове мисли непрестано кружиле су око Новорође-нога. Но колика радост, када се звезда спусти над Витлејемску пећину и стаде! Јеванђелист пише: **обрадоваше се веома радошћу великом.**

Са страхопоштовањем и радошћу звездари уђоше унутра, **видеше Младенца с Маријом матером Његовом, падоше и поклонше Му се.** Свакако су они морали видети Марију пре него што су видели дете, али јеванђелист намерно истиче дете на прво место, а Марију на друго, док Јосифа сасвим и не помиње. Јеванђелист ређа божанску породицу по значају, који она има за далеке госте са Истока. За њих је најважније да виде Цара, па онда Мајку Његову, па тек потом и

остале. Јосифа је ставило Провиђење поред Марије због Јевреја, а не због незнабожаца. Због Јевреја Јосиф је требао да се назове мужем Маријиним, да је тако заштити од презрења законика и суровости закона земаљских; за незнабошце из даљине Јосиф као и да не постоји. То хоће богомудри јеванђелист да каже поменувши Исуса и Марију, а изоставивши име Јосифово. Премда је несумњиво, да су звездари морали видети и Јосифа. **Падоше и поклонше Му се.** Они, који су падали пред звездама и клањали им се са страхом и ужасом, сада са великом радошћу падају на земљу и клањају се живоме Господу, који је дошао на земљу, да их ослободи робовања звездама и веровања у слепу судбу.

И отворише скровишта своја и принесосе Му дарове: злато и тамјан и смирну.

Принесосе Му три врсте дарова, да тиме означе, још и несвесно, свету и животворну Тројицу; у чије име и долази младенац Исус међу људе и да још тиме означе тројаку службу Господа Исуса: царску, свештеничку и пророчку. Јер злато представља царско достојанство, тамјан свештеничко, а смирна пророчко или жртвено. Новорођени Младенац биће, дакле, цар царства бесмртнога, биће свештеник безгрешни, и биће пророк,

царствену слободу Богочовека, а с друге стране Његову синовску смиренопослушност.

Но Лука говори о ћесару римском Августу и о пастирима витлејемским, док Матеј не помиње никога од њих.

С друге стране, Матеј говори о Ироду, цару јудејском, и источним звездарима, док Лука не помиње никога од њих. Шта ово значи? Не значи ли ово мањак и несавршенство? Не, него пуноћу два извора, који се узајамно допуњавају и препуњавају. Али, питаће се неко, зар се не би они исто тако допуњавали, да је Лука поменуо ћесара римског у вези са звездарима источним, а Матеј цара Ирода у вези са пастирима витлејемским? На први мах може се учинити, да би се ова два јеванђелиста и у том случају исто тако допуњавали, и да описи њихови не би изгубили ништа од своје спољашње лепоте нити од унутрашње садржине. Зар не би пастири вителејемски могли исто тако као и звездари источни доставити цару Ироду и старешинама јерусалимским, да се родио Нови Цар у свету? И у овоме случају, као и у ономе, Ирод би несумњиво извршио онај страшни злочин над многобројним младенцима у Витлејему и околини.

Исто тако: зар не би било исто тако мудро, да је ћесар Август споменут у вези са источним звездарима место са витлејемским пастирима? Јер као што прости

пастири нису могли имати никаква утицаја на ћесара, тако не би могли имати никаква утицаја на њ ни источни звездари, који су се изненадно у Витлејему појавили и убрзо ишчезли, слично њиховој звезди водилји? Но све је ово само људско мудровање по варљивом и немоћном телесном разуму.

Међутим, по дубоком и тајанственом смислу ова два јеванђелска описа рођења Спаситељева само је онако разумно и добро, како су све личности код двојице јеванђелиста распоређене, само онако и никако друкчије.

Ћесар Август требао је да буде споменут у истом оном јеванђељу, и у истој глави онога јеванђеља, где су споменути и пастири витлејемски, а Ирод опет у истом оном јеванђељу, и у истој глави онога јеванђеља, где су споменути и звездари источни.

Зашто? Зато да би се што јаче истакле противности међу људима, за и против Христа, за и против праве божанске мудрости.

Свети апостол Павле вели: **што је лудо пред светом оно изабра Бог да посрами премудре; а што је слабо пред светом оно изабра Бог да посрами јак** (1 Кор. 1, 27). Нико јачи у очима света није био у то време од ћесара Августа, и нико слабији, сиромашнији и незнатнији од пастира, и то још пастира у далеком и незнатном Витлејему.

да му се поклоним. Он хоће да од звездара направи себи шпијуне, а потом и саучеснике у свом злочину, који је он већ био у себи смислио. Своје узвишене госте, које је жеђ за истином и слободом покренула, да оставе своје домове и све земаљске угодности и да се изложе далеком и опасном путу, крвави поглавар изабраног народа, Ирод, хоће да увуче у своје сплетке у припремању страховитог злочина ради своје курјачке сигурности у својој јазбини! Какав паклени понор, и какав грозни плод на Адамовој њиви греха!

Провидевши оваквога кнеза у народу израиљском и његов смишљани злочин, на многа столећа раније, пророк Језекиљ грми на Ирода: **а ти, нечисти безбожнице, кнеже Израиљев, коме дође дан кад буде крај безаконју, – овако вели Господ, Господ: смакни ту дијадему и скини ту круну, неће је бити, јер ћу нискога узвисити а високога ћу понизити. Уништићу, и неће је бити, докле не дође онај ко-ме припада и њему ћу је дати** (Језек. 21, 30-32).

Оставивши Ирода и властелинску руљу духовних и моралних просјака око њега, звездари са Истока, жедни истине, изађоше из Јерусалима и пођоше својим путем. Они су ишли оним истим улицама, на којима су бо-

гонадахнути пророци у старини прорицали долазак тога Цара, коме они сада иду на поклоњење. Они су ходили по гробовима оних огњених уста, која су унапред описала многе особине Цара над царевима. Но они нису знали ни за једну особину Његову; они нису читали јеврејске пророке, али им је срце њихово казивало, да све што је добро налази се у новоме Цару. Они су при изласку морали проћи поред куле Давидове, на којој је Давид уз харфу опевао величанственог Потомка свога. Они су најзад оставили град, које је живи Господ показао безбројне знаке о Христу – оставили су Јерусалим и пошли су за јединим знаком, који њима беше дао Господ, за сјајном звездом источном, која их је скривена чекала пред капијама Јерусалима.

кога сматраху богаташем духовне хране; и друго тај факт, што једини мудраци у тадашњем свету, који су знали за јединога и живога Бога, наиме јерусалимски мудраци, били су већ толико изгладнели, да нису више ни осећали глад, као обамрли. Јер да су могли још и најмање осетити глади, они би појурили са звездарима у Витлејем, да виде Цара јудејскога, Цара и Месију свога. Јер и човеку, насићеном духовном храном, увек се отвара жеља за још више духовне хране. Такво је својство правог духовног човека, и праве духовне хране. Међутим мудраци јерусалимски остали су као паралисани на глас о Месији, и хранили су се само гневом на Њега и страхом за себе.

Извештај мудраца јерусалимских двојачко је морао прогневити нечовечног Ирода. Једно због тога што пророчанство не оставља никакве сумње, да се нови Цар има родити у царству његовом, Иродовом, то јест у Јудеји, и то у непосредној околини престонице. Друго због тога што пророчанство указује и на карактер новог Цара: он ће *пасти* народ Свој, то јест он ће бити прави пастир народу, који ће се старати, да нахрани гладни народ Свој. И ова друга тачка пророчанства погодила је Ирода немило исто као и она прва. Нови Цар ће, значи, бити бољи

од Ирода; Он ће се бринути о народу; Он ће хранити и бранити народ, као што пастир храни и брани стадо своје. Зато ће Он бити милији народу од Ирода, који је тиранин и вук у човечјој кожи. Овакав карактер новог Цара, дакле, угрожава царствовање Ирода и његовог потомства исто тако јако, као и рођење истога пред вратима престонице.

Страх је брзо створио у глави Иродовој и план самоодбране. Тај план је био крволочан у овоме случају као и у свима другим ранијим случајевима, када се ма ко усудио угрозити Иродов престо. Зато Ирод призива звездаре к себи *тајно*, и почиње да их тобож испитује потанко о појави тајанствене звезде. Но то њему није главно. Он је већ потпуно поверовао да се његов такмац у свету родио, поверовао је колико због јасних пророчанстава толико, и још више, због појаве звезде и доласка звездара. Јер ако је Ирод уопште имао ма какву веру, та је вера свакојачко била астролошког и гатарског карактера, слично вери свих владајућих кругова у римском царству тога времена. Главно је за Ирода оно, са чиме он завршује свој разговор са звездарима и због чега их је и призвао к себи *тајно*, наиме да им да поруку: **идите и распитајте добро за дете, па кад га нађете, јавите ми, да и ја идем**

Господ Исус роди се међ овим слабим, сиромашним и незнатним у очима света, њима се прво откри и њих прво Својом славом прослави. Велемоћни ћесар Август пак умре у људској немоћи, оставши до смрти у мраку незнања и самообмана. С друге стране нико се мудрији у свету није правио од народа, којим је владао цар Ирод. Јевреји су презирали све остале народе као ниже и глупље од себе. Главари и књижевници јеврејски сматрали су, да само они поседују истину и да једино они држе кључеве од неба. Но кад се небо широм отворило и Христос Господ сишао на земљу, да дигне људе к небу, они осташе слепи и не видеше ништа, док презрени од њих незнабошци навалише за Христом на отворене двери неба. Отуда и чудан догађај, да Ирод, чувши за новорођеног Цара над царевима, пожурри да Га убије, а његови уображени доглавници и горди мудраци јерусалимски не сматраху потребним ни да два сата пешаче до Витлејема и виде онога, кога су четрдесет покољења од Аврама чекала да дође, док, међутим, звездари са Истока, из мрачних незнабожачких земаља, месецима путоваху, да би се поклонили Цару Христу. Да се тако испуни јасно пророчанство великог Исаије: **потражише ме који не питаху за ме, нађоше ме који ме не тражаху** (тј. незнабошци), **рекох народу који се не зове мојим именом: ево ме, ево ме.**

Ваздан пружах руке своје народу непокорну (тј. Јудејима), који иде за својим мислима путем недобрим (Ис. 65, 1-3). Римски ћесар с једне стране и витлејемски пастири с друге стране представљају противности у земаљској моћи, богатству и величини. Ирод са јерусалимским књижевницима с једне стране и звездари источни с друге стране представљају противности у поседовању праве истине, или у познању правога Бога.

Господу је било угодно, да изабере бедне и незнабожне, те да кроз њих посрами велике и горде. Јер, пре него је њих Господ посрамио, они су посрамили Господа својом гордошћу и непослушношћу.

Највећи непријатељи Божји – а кроз то и највећи непријатељи своји сопствени – јесу они, који су погорђени или својим земаљским богатством, или силом, или ученошћу. Гордост великашка и гордост учењака ствара непроходни брег између људи и Бога; највеће непријатељство према Богу. Но Бог нема нити може имати непријатеља који Њему, Богу, могу шкодити. Бити непријатељ Богу не значи ништа друго него бити непријатељ самом себи. Избрисати Бога из свога живота не значи ништа друго него избрисати самога себе из књиге живих. И горди власници овога света и горди научници, који мисле да су

њихово знање и не натера их да под старост уче нешто ново. „Нашто нам Он, могли су они мислити, нама је добро и без Њега. Нека се Он јави другом покољењу после нас, а не нама. Има времена. Узбудиће нас, натераће нас на многе нове послове, изобличиће наше злочине, сазнаће наше сплетке, откриће наше ништавило, отераће нас с наших положаја, а довести нове људе, своје људе. Оставиће нас гладне, сасвим гладне, без хлеба и без власти; узеће народ у своје руке, а нас одгурнути, па вероватно и затворити, судити и погубити“. Све оно што би и сада осетили и помислили злочинци, кад би се рекло: ево Христа долази! осетили су и помислили и јерусалимски злочинци, под капом мудрости и са штапом власти у рукама.

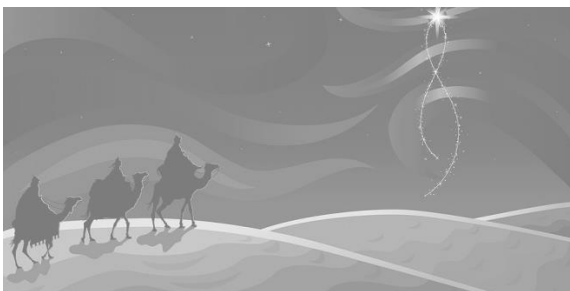
Но нико се није тако препао као Ирод. Сав у страху он сазива свештенике и књижевнике народне, да му кажу јасно како је писано: **где треба да се роди Христос?** Он није био Јеврејин него странац, Идумејац, те је могао и не знати пророчанства о доласку Месије.

Заражене страхом свога господара слуге брзо преврнуше књиге пророчке и одговорише: у Витлејему Јудејском! И нарочито нагласише у Јудејском, а не у неком другом Витлејему, из два разлога, прво, јер је постојао још један

Витлејем у земљи Завулоновој (Исуса Нав. 19, 15), а друго, јер Месија се очекивао само од колена Јудина, од кога је и цар Давид. И сам пророк то наглашује: **и ти Витлејеме, земљо Јудина, ни по чем ниси најмањи међу кнежевима Јудиним, јер ће из тебе изаћи Вожд, који ће пасти народ мој Израилља** (Михеј, 5, 2., сравн. Јов. 7, 42). А да ће из Јудина колена доћи тај Вожд, то је прорекао још праотац Јаков у Мисиру, кад је пред смрт своју благосиљао синове и видовито предсказивао будућност њихова потомства. Ставив своје руке на главу Јудину Јаков је рекао: **палица владалачка неће се одвојити од Јуде, нити од ногу његових онај који поставља закон, и коме ће се покоравати народи** (Пост. 49, 10).

Још је пророк Михеј провидео, да ће Христос *пасти*, или *хранити*, народ свој Израилља. То значи, да Он неће бити као други цареви и кнежеви, који знају само да владају над народима, него да ће бити хранитељ народа као родитељ своје деце. У време када се Господ јавио у свету, свет је уистину био гладан и жедан духовне хране. Да је свет такав био, то најбоље показују два факта при рођењу Спаситељеву; прво тај факт, што звездари из далеких земаља подузимају далек и опасан пут, да би смо дошли до Онога,

Мудро су мислили Свети Оци, као да та путеводна звезда, која је водила звездаре са Истока у Витлејем, није ни била звезда као друге звезде, но нека духовна сила у виду звезде. Јер кад се Господ могао јавити пастиру Мојсеју у пламену купине, и Авраму у три младићка лица, и пророку Илији у вихору и гласу, зашто се Господ, или Његов ангел, не би могао јавити звездарима у виду звезде? По својој милости Он снисходи људима и јавља им се у оном облику, у коме Га људи највише очекују. Као звезда Он се јавио звездарима, који су га у звездама и тражили. Но као звезда није се хтео јавити Израилцима, који Га нису ни тражили у звездама. Зато се звезда, која је сијала звездарима на путу кроз цео Исток, и скрила над Јерусалимом. Јерусалиму се Бог откривао друкчије, и није потребно било, да му се открива у облику звезде (Да би Јудејци ради свога стида примили вест о рођењу Христа од незнабожаца зато се појављује звезда – на Истоку“.

Дошавши у Јерусалим звездари су објаснили Ироду и његовим доглавницима појаву чудновате звезде и њено указање, да се родио неки нови Цар јудејски. Место да се обрадује Ирод, место да се обрадују кнежеви и мудраци израиљски, и место да сав Јерусалим заклица од радости, јер се њима даје да виде оно **што су многи пророци и цареви желели видети и не видеше** (Лука 10, 24) – место да се обрадују – **смути се Ирод и сав Јерусалим с њим** (ради чега дођоше звездари у Јерусалим? На осуду Јевреја. „Кад звездари будући идолопоклоници повероваше (у Христа), какав ће одговор моћи Јудејци дати?“ Зашто се смутише они, који о Њему говораху сваки дан, и сваки дан приношаху Богу молбе за Његов долазак? Зашто се уплашише од доласка Онога, кога су преци њихови чекали хиљаде година? Смуди их грех њихов, уплаши их злочиначка душа њихова. У Месији праведник је очекивао пријатеља, а грешник судију. Залепљени за земљу и умом и телом, Ирод и књижевници уплашише се, да их нови цар не примора, да се одлепе од земље. Ирод и кнежеви народни уплашише се, да их нови цар не уклони са њихових положаја као недостојне и не узме друге сараднике и помоћнике, а књижевници се уплашише, да Он не обори сво

избрисали Бога из свога живота и из света, уствари избрисали су само себе из књиге живих. И то њихово уображење, да су они тобож избрисали живота Бога из света, равно је уображењу безумника, који би зажмурио и викнуо, да је он избрисао јарко сунце са звезданог неба. – Горди богаташи и горди учењаци представљају, срећом, ипак мањину у човечанству, јер је више сиромашних у свету него богатих, и више ништих духом него гордељиво учених. Може се зато рећи, да су горди богаташи римски и горди мудраци јерусалимски представљали мањину, док су сиромашни пастири витлејемски и жедни истине звездари источни представљали већину човечанства пред Рођеним Христом. Ово су ништи духом најбољи регрути за царство Христово, а оно су они којима је теже ући у ово царство него камили проћи кроз иглене уши.

Ко су ти тајанствени звездари са Истока? И како то да баш они дођу и поклоне се Рођеноме Исусу?

Нама је тешко тачно рећи, из које су источне земље они дошли у Јерусалим, да ли из Персије или Египта, да ли из Вавилона или далеке Индије, да ли су се пак они, као што једно красно предање тврди, кренули из неколико тих источних земаља посебице, па се на путу срели и заједно стигли на по-

клоњење Месији? Но од споредне је важности, из које су баш источне земље они дошли; од главне је важности пак то, што они долазе у име целог звездопоклоног Истока, да се поклоне најсјајнијој Звезди на небу историје људске. То и хоће јеванђелист да нам каже – они су дошли од Истока и у име Истока, а не у име једне источне земље или једног источног народа, на поклоњење Новорођеноме.

Заборавивши јединога, живога и свемоћнога Бога, Исток је временом пао потпуно под власт створене природе, а пошто су звезде најмоћнија тела у створеној природи, то ће рећи – под власт звезда. Најпре су источни народи веровали, да су звезде жива и моћна бића, која управљају током свих ствари на земљи, па и људским животом. Та бића источњаци су обоготворили, и разврстали их у добра и зла. То су били добри и зли богови, који својим огњеним очима греју или пале, помажу живот или убијају живот. Људи су приносили жртве подједнако и добрим и злим боговима, чак и људске жртве, да би само придобили пријатељство добрих, а отклонили непријатељство злих. Научени људи Истока, да би се спасли од те грубе вере народне, почели су проучавати звезде и њихов утицај на живот људи. Они су први и створили науку о звез-

дама, названу Астрологија. Но та наука није донела слободу људима, него је открила још веће ропство и већи ужас.

Звездари источни, наиме, пронашли су, да звезде, истина, нису богови, као што је народ веровао, али да је њихов господарски утицај на сва жива бића на земљи тако силан и тако математички тачан, да ниједно живо биће не може се ни за једну длаку у простору нити за један секунд у времену ослободити тога неумитног и слепог тиранства звезда. Као да нису звезде створене ради човека, но човек ради звезда! Од звезда зависи човеково рођење, човеков живот, срећа или несрећа, карактер и напредак, сви догађаји у животу, па и сама смрт!

Човек је тако апсолутни и немоћни роб звезда, један сан, у којима звезде још једном преживљују своју јаву. Та „наука“ је произвела или оправдала и нахранила све врсте окултизма, магије, врачарства, гатарства, талмиства, бајања, чини и свега осталог, што се у Хришћанству назвало једним именом – празноверица.

То је био тамни и загушљиви облак, који се распростро са Истока и на Запад, и својом смртном тежином био притиснуо цео род човечји. И тако звездари научници нису ослободили људску савест, него је још више и јаче

заробили, створивши један гвоздени систем фатализма, у коме човек губи дах од ужаса осамљености, остављености беспомоћности.

Но у дну људске душе, напуњене тим астролошким мраком, милост Божја није дала да се угаси једна малена искра људске бар слутње ако не вере, да је човек ипак слободно биће, да је за слободу створен и да ходи у сусрет слободи. Из те слутње разгоревала се чежња за слободом упркос целог звезданог котла над човечанством, а из те чежње рађала се нада, да ће се појавити једна човекољубива звезда, која ће људе извести из тамнице света, украшене звездама, и увести у царство слободе, да би тако људи били мртви стихијама света, а живи и слободни у Богу (Колош. 2, 20). И та жељена звезда појавила се једне ноћи над брижним главама учених звездара; она их је мамила на неки непознати пут, и они су брзо оставили све и пошли за њом. Као да су уз пут разговарали са том тајанственом звездом и од ње сазнали много што -шта! Као да су од ње саме сазнали, да она није та звезда ослободиља, но само звезда водиља ка једном новорођеном Цару, који и јесте прави Ослободитељ људи; да се тај Цар зове Цар јудејски; да је рођен у Јудеји, као и да треба да Му понесу на дар три ствари: злато, тамјан и измирну!